

Egyetemisták olvasási és könyvtárhasználati szokásai a Pécsi Tudományegyetemen¹

Vizsgálatomban a Pécsi Tudományegyetem hallgatóinak az olvasáshoz való viszonyát, olvasói ízlését, olvasmányválasztási szempontjait és könyvtárhasználati szokásait mértem fel egy saját szerkesztésű olvasási és könyvtárhasználati szokásokat mérő kérdőív segítségével. Felmérésem célja, hogy kirajzolódjon, milyenek az egyetemi hallgatók olvasási szokásai, milyen az olvasói ízlésük, hogyan jutnak könyvekhez, folyóiratokhoz, vagy aktív könyvtárhasználók-e.

Egyetemi/ főiskolai hallgatókra vonatkozó olvasásszociológiai felmérések

1996-ban Nagy Attila kérdőíves interjúkkal mérte fel a főiskolai és egyetemi hallgatók olvasáskultúráját, könyvtárhasználati szokásait nyolc felsőoktatási intézményben.² A kapott eredményeket további két vizsgálattal vetették össze: az MTA Szociológiai Intézete által készített kutatásának a mintájából kiemelték az egyetemi és főiskolai hallgatók eredményeit, valamint 1997-ben az Országos Széchényi Könyvtár olvasóinak válaszaival vetették össze. A vizsgálat három fő témaköre a könyvtárhasználat, az olvasói ízlés és az értékrend.³

Kóródi Márta és Herczegh Judit három felsőoktatási intézményben⁴ végzett kutatást, főleg az olvasási és könyvtárhasználati szokások nemenkénti különbségeit vizsgálták. Tanulmányukból kiderül, hogy a férfi hallgatók 40 százaléka még havi gyakorisággal sem jár könyvtárba. A nők viszont majdnem egyharmada havonta legalább egyszer látogatja a könyvtárat, 40 százaléuk ezt heti rendszerességgel teszi. A kutatás eredményei szerint a szépirodalom olvasása jellemzően női tevékenység, a lányok gyakrabban olvasnak, mint a fiúk. Viszont az interneten keresztül hozzáférhető sajtótermékeket a férfiak olvassák nagyobb számban.⁵

Gereben Ferenc 2007-es cikkében arról ír, hogy a felsőoktatásban tanulók körében a XIX. századi és a kora XX. századi klasszikus szerzők műveinek olvasása jelentősen visszaszorult. Hogy miért nem kedvelik ezeknek a szerzőknek az alkotásait, úgy válaszoltak, hogy ezek a művek nehezen bontakoznak ki, hosszúak és unalmasak. Manapság, ha

nem éri őket valamilyen inger, hamar elunják magukat. Minden generáció mást preferál, változnak az idők és velük együtt változnak a bestsellerek is.⁶

Péterfi Rita 2010-ben végzett felmérést a fiatalok olvasási és könyvvásárlási szokásairól.⁷ A vizsgált korosztály tagjai 20-30 év közöttiek voltak, de mivel az utóbbi években egyre többen kerültek be a felsőoktatásba, így a kitöltők főleg egyetemisták voltak, vagy friss diplomások. A vizsgált fiatalok között sokkal nagyobb számban találtak könyvolvasókat, mint a 2005-ös teljes felnőtt népességet vizsgáló kutatás során. A kitöltők kamasz éveinek meghatározó olvasásélménye a Harry Potter volt, így nem véletlen, hogy a kutatás a *Harry Potter-nemzedék és a könyvek* címet kapta. Ennek a legemlékezetesebb olvasmányaik említésekor is hangot adtak, valamint a sorozat írója, J. K. Rowling áll a legkedvesebb szerzők listáján. Kedvelt szerzők voltak még: Jókai Mór, Paulo Coelho, Kosztolányi Dezső, vagy Gabriel García Márquez. Legemlékezetesebb olvasmányaiknak tartották jellemzően a kötelező vagy az ajánlott olvasmányokat. Lapolvasási szokásaikat tekintve megállapítható, hogy a többség olvas különféle lapokat, jobban szeretik a hagyományos, papíralapú formátumot, de inkább a sajtótermékek online változatát olvassák. A kérdezettek nagy számban voltak könyvvásárlók, akik látogatják a különböző könyves rendezvényeket, olyanokat, mint az Ünnepi Könyvhét és a Könyvfesztivál.

Egy 2013-as, szintén két felsőoktatási intézményben⁸ végzett kutatás az olvasás és információszerezés területén végbemenő változásokat vizsgálta. A kutatásból kiderült, hogy a televízióból szerzett információk jelentik a legfontosabb forrást, kisebb mértékben a személyes kapcsolatok útján történő informálódás és az internetről szerzett tudás, még kisebb mértékben a nyomtatott sajtó, az újságok olvasása. A könyvolvasásra vonatkozóan az derült ki, hogy a hallgatók negyede csupán havonta egy-két alkalommal olvas, míg közel negyedük ennél is ritkábban. Az internetet ezzel szemben majdnem mindannyian napi szinten használják. Olvasási élményeikre vonatkozóan a hallgatók többsége megemlékezett valamelyik kötelező olvasmányát. Jelentősen negatívan vagy semlegesem emlékeztek vissza ezekre a művekre.⁹

A Pécsi Tudományegyetemen az információszerezés és -felhasználás témakörében már korábban is végeztek kutatást. Több karról több mint 650 hallgató töltött ki kérdőívet. A kutatás eredményei szerint a hallgatók elsődlegesen az internetről szerzik a napi életvitelhez szükséges információkat. A tanulmányaikhoz szükséges szakmai információk felét szintén innen szerzik be. Egyértelműen az internetet tartják a leggyorsabb és a legolcsóbb információforrásnak. A Pécsi Tudományegyetem hallgatóinak 83%-a általános keresőoldalon (az esetek döntő többségében a Google-on) kezdi a keresést, ha kíváncsi valamire. Kereséskor a hallgatók több mint felére nem jellemző, hogy alkalmazna bármilyen szűkítési lehetőséget, beépített korlátot. A megkérdezettek 37%-a megelégszik az általános keresők által generált első tíz találattal, nem nézi tovább a találati listát. A többség egyáltalán nem ismeri az általa tanult tudományterület szakirodalmi adatbázisait.¹⁰

A kutatás mintavételi köre, helyszíne és módszere

Kutatásom mintavételének köre a Pécsi Tudományegyetem hallgatóiból áll. A kitöltésekre 2018. február 19. és 28. között került sor. A kitöltés internetes felületen történt, a „Google Űrlapok” segítségével. A kérdőívek különböző egyetemi és kollégiumi internetes zárt csoportokban kerültek megosztásra. A válaszadás önkéntes és anonim volt.

A harminchárom kérdést tartalmazó kérdőívet hét kisebb részre osztottam. Az első részben kérdeztem a kitöltő nemét, életkorát, lakhelyét és szakját. A második részben a

kitöltő olvasására vonatkozó kérdések kaptak helyet. A harmadik az olvasói ízlésről szólt. Ezután a könyvvásárlási szokásokra kérdeztem rá. Az ötödik szakasz a sajtótermékekre vonatkozott, majd a könyvtárhasználati szokásaikról kellett nyilatkozniuk. Az utolsó részbe az egyéb könyves elfoglaltságokkal összefüggő kérdések kerültek, mint a könyves közösségi oldalak, könyves blogok és könyves rendezvények.

A kérdőívet Péterfi Rita 2010-es¹¹ és Tóth Máté 2017-es kérdéssorából¹² állítottam össze, amelyek a már jól bevált Gereben Ferenc-féle 1985-ös kérdőívre¹³ alapoznak. Az elmúlt években készített kérdőívek nagyját már nem lehet teljes egészében használni. A technika fejlődése, az internet, az információéhség teljesen átalakítja az olvasási attitűdöket és szokásokat. Így a kérdőívet kiegészítettem saját kérdésekkel is.

Összesen 102 hallgató töltötte ki a kérdőívet, közülük 74 nő (72,5%) és 28 férfi (27,5%). A nők nagyobb hajlandóságot mutattak a kérdőív kitöltésére, ami talán annak tudható be, hogy a nők valamivel többet olvasnak, mint a férfiak.¹⁴

A mintába kerültek életkora 19-32 éves korig terjed. Jól látható, hogy a legtöbb válasz a 19-23 év közöttiektől érkezett. A 19-32 évesek az Y- és a Z-generáció képviselői. A két generáció együtt jelenti a digitális bennszülötteket, akiknek a számára fontos az élethosszig tartó tanulás és a továbbtanulás. Igényük szerint az információhoz való hozzáférés gyorsaságának felgyorsultnak vagy azonnalinak kell lennie, nagyon fontos számukra a naprakészség. Az Y-generáció kritikai szemlélete átlagosnak mondható, míg a Z-generációé fejletlen. Jellemző rájuk az aktív olvasás, az e-book használata, és a lineáris olvasás helyett a hipertext. Az Y-generáció csökkenő arányban olvas szépirodalmat, viszont szakirodalmat magas százalékban olvas. A Z-generációnál a szépirodalom olvasás eltűnőben van, de szakirodalmat többé-kevésbé olvasnak. A digitális médiát kommunikációs, tanulási és szórakozási színtérként használják.¹⁵

A kérdezettek lakóhely szerinti megoszlása: 10 fő él a fővárosban, a megkérdezettek majdnem fele (48 fő) megyeszékhelyen él (Pécs, Kaposvár, Zalaegerszeg, Győr, Kecskemét, Szeged, Szekszárd, Szombathely, Veszprém), 27 fő városokból került ki (pl. Bóly, Bonyhád, Harkány, Kozármisleny, Mohács), 17-en községekből származnak (pl. Látrány, Páty, Zákány).

A PTE-nek majdnem mind a tíz karáról sikerült kitöltőket találni, végül nyolcra¹⁶ érkezett válasz. A legtöbb kitöltő az Egészségtudományi Karról került ki: 27-en, olyan szakokról, mint gyógytornász, ápoló, dietetikus, orvosi diagnosztikai analitikus, sport- és rekreációs szervezés. A Bölcsészettudományi Karról 23 kitöltő volt: osztatlan tanári, osztatlan tanári-könyvtár, szabad bölcsész, pszichológia, szociális munkás, anglisztika, germanisztika és szociológia szakról. A Közgazdaságtudományi Karról szintén 23 kitöltő gyűlt össze: a gazdálkodási és menedzsment, kereskedelem és marketing, turizmus-vennégeltetés, pénzügy és számvitel szakról. A Műszaki és Informatikai Karról tizenegyen töltötték ki a kérdőívet, főleg építészmérnökök és mérnökinformatikusok. A Kultúrátudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Karról a kitöltők informatikus könyvtárosok és andragógusok voltak. Az Általános Orvostudományi Karról öt általános orvos töltötte ki a kérdőívet, míg az Állam- és Jogtudományi karról két jogász, a Természettudományi Karról egy földtudományi hallgató és egy gazdaságinformatikus hallgató.

Könyvolvasási szokások

A tankönyveken kívül vagy a tanulás mellett 92-en találnak időt arra, hogy olvassanak (90,2%), 10 hallgató pedig nem vesz a kezébe könyvet nem tanulási szándékkal (9,8%).

Hat nő és négy férfi válaszolt nemmel. Ez női kitöltőimnek 8 százalékát, a férfinak 14 százalékát jelenti. Továbbá megnéztem mely szakokon tanulók válaszoltak nemmel: a BTK-ról, ETK-ról és a KTK-ról is hárman-hárman és a TTK-ról egy hallgató.

Milyen gyakorisággal olvasnak? Az egész mintát nézve a többség negyedévenként olvas el legalább egy könyvet (36,3%). Havonta átlagosan legalább egy könyvet olvasnak el 23-an (22,5%). Egy hónapban két vagy több könyvet pedig 16-an (15,7%). Kevesebbet mint évente, vagy évente olvas el legalább egy könyvet 13-13 hallgató. Eléggé eloszlanak az arányok, de kevesebben vannak azok, akik egy évben egy könyvet, vagy annál kevesebbet olvasnak, tehát elmondható, hogy a hallgatóknak nagyobb része rendszeresen olvas.

Lakóhely szerint vizsgálva, a korábbi kutatások szerint a magasabb lélekszámú települések felé haladva növekszik a rendszeres olvasók száma.¹⁷ Az én mintámban arányosan oszlik el az olvasók és a nem olvasók száma a településtípusok szerint. Tehát a lakhely nem befolyásolja az olvasás intenzitását.

Karonként is megvizsgáltam az olvasás gyakoriságát. Azokat a karokat vettem számításba, amelyekről jelentősen több kitöltő került ki.

Ha a negyedévenként, havonta való olvasást, és az egy hónapban egy vagy több könyv elolvasást vesszük a leggyakoribb olvasásnak, akkor elmondható, hogy 21 kitöltővel, az ETK-n olvasnak a legtöbbit. Ezután a BTK 18, majd a KTK következik 15 kitöltővel. Ha a negyedévenkénti olvasást nem vesszük figyelembe, akkor az ETK mellett a KTK-nak is ugyanennyi olvasója van, vagyis 10-10 kitöltő. Meglepő, hogy a bölcsészek csupán nyolcan vannak, akik rendszeresen olvasnak.

Utoljára olvasott könyv

Kíváncsi voltam arra, hogy a tavaszi szemeszter kezdetével milyen könyveket vesznek a kezükbe a hallgatók. Ez az az időszak, amikor a vizsgák után egy kicsit fellélegezhetnek, kibújhatnak a szakkönyvek mögül, viszont az újabb tárgyak újabb ajánlott olvasmányokat vonzanak maguk után. Így jött a kérdés: *Melyik az a könyv, amelyet (amelyeket) jelenleg olvasol, (vagy, ha most nem olvasol) melyiket olvastad legutóbb?*

Az Állam- és Jogtudományi Karról a két kitöltő Dan Brown *Eredet* és Jodi Picoult *Sorsfordítók* című műveit említette.

A Természettudományi Karról a két kitöltő M. R. Carey *Kiéhezettek* és Cixin Liu *A háromtest-probléma* könyvét olvasta utoljára.

Az Általános Orvostudományi Karról Dan Brown *Eredet*, Szummer Csaba *LSD és más „csodaszerek”*, Murakami Haruki *Miről beszéltek, amikor a futásról beszéltek?* és Julian Bellows *Belgravia* című műveit, valamint Csehov válogatott elbeszéléseit említették.

A Bölcsészettudományi Karon hárman George R. R. Martin *Tűz és jég dala* című regényciklusának egy kötetét olvasták. Csupán két klasszikus mű került elő: Antoine de Saint-Exupérytől *A kis herceg* és Dante Alighieritől az *Isteni színjáték*. Főleg kortárs irodalmat olvastak legutóbb, például Kondor Vilmos: *Budapest novemberben*, Margaret Atwood: *Boszorkánymagzat*, Szabó Magda: *Tündér Lala*. Szakirodalmat csak a történelemtanár szakosok írtak: Nemeskürty István: *Mi, magyarok – történelmünk ezerszáz éve* és Menyhárt Lajos: *Az orosz társadalmi-politikai gondolkodás a századfordulón 1895–1906*. Érdekes, hogy a bölcsészek kevés szépirodalmat említettek.

Két-két hallgató említette E. L. James és J. K. Rowling nevét az Egészségtudományi Karról. Igen nagy számban olvasnak klasszikus és kortárs irodalmat is. Ismét előkerült Antoine de Saint-Exupéry *A kis herceg* című műve, további klasszikusok voltak

még: Charlotte Brontë: *Jane Eyre*, Jókai Mór *Erdély aranykora*, Michael Ende: *Végtelen történet*, Szabó Magda: *Az ajtó*. Kortárs szórakoztató irodalomból: Dan Brown *Eredet*, Jonas Jonasson: *A százéves ember, aki kimászott az ablakon és eltűnt*, Lauren Graham: *Egy nap talán*, Leiner Laura: *Ég veled*, Renáta W. Müller: *TestVÉR*.

A Közgazdaságtudományi Kar hallgatói körében a legtöbbször előfordult író: E. L. James, George R. R. Martin és Ken Follett, mindhárom szerző kétszer került említésre. Két klasszikus magyar szerzőtől is olvastak: Arany János: *Buda halála* és *Bolond Istók*, Örkény István: *Egyperces novellák*.

A KPVK-sok körében fele-fele arányban olvastak klasszikus és kortárs szép- és szórakoztató irodalmat. Az említett klasszikusok: Szerb Antal: *Utas és boldvilág*, Jane Austen: *Tartózkodó érzelem*, valamint Émile Ajar: *Salamon király szorong*. Kortárs művek: John Cure: *Hontalan lelkek*, Jesse Andrew: *Én, Earl és a csaj, aki meg fog halni*, Leiner Laura: *Bexi* sorozata, és a mostanában felkapott romantikus mű, André Acimantól a *Szólíts a neveden*.

A Műszaki és Informatika Karon két hallgató is Dan Browntól olvasott utoljára könyvet (a friss megjelenésű *Eredet* és egy korábbi mű, a *Digitális erő*). E kar hallgatói olyan műveket említettek, amelyek a fiúsabb kategóriába sorolhatóak, mint például Isaac Asimov *Robot*-sorozata, Anthony Ryan *A láng légiója* című könyve, az 1984 George Orwelltől, vagy a tipikusan fiús tárgykör a sport-életrajzi könyvek közül: Phil „The Power” Taylor *Erőpróba*. Egy hallgató említett szakirodalomhoz kapcsolódó művet, vagyis egy számítástechnikai segédkönyvet, a *Java programozást*.

A legutóbbi olvasmányok listáját az éppen megjelent könyvek, népszerű sorozatok és filmek is jelentősen befolyásolják.

Dan Brown népszerűségét az újonnan kiadott *Eredet*, a *Robert Langdon* sorozat 5. kötetének megjelenése jelentette.¹⁸ A kitöltők fele-fele arányban olvasták eredeti nyelven, angolul és magyarul is.

George R. R. Martin már 1996-ban megírta *A tűz és jég dala* című fantasysorozat első könyvét, a *Trónok harcát*. 2011-ben indult útnak a ciklus első könyvének címét viselő *Trónok harca* című televíziós sorozat, amely a világ egyik legnézettebb és legjobbra értékelt sorozatává vált. A sorozat sikerének hatására a rajongók kedvet kapnak a könyvek elolvasására is.

E. L. James 2011-ben megjelent *Árnyalat* trilógiája nagy port kavart világszerte. A lelkes rajongótábor öröme a három könyv megfilmesítésre került, valamint 2015-ben az író elkezdte újraírni a trilógiát, ezúttal a másik főszereplő szemszögéből.

Ken Follett korunk egyik legolvasottabb ponyvaírója, híres szórakoztató történelmi kalandregényeiről.

Diana Gabaldon *Outlander* sorozatának eredeti nyelven való megjelenése 1997-re tehető. Hazánkban sokkal később, 2010-ben került a könyvesboltokba, könyvtárakba. 2014-ben kezdtek el televíziós sorozatot készíteni a könyvekből, ami fellendítette a könyvek olvasását is.

Leiner Laura nagy sikert aratott *A Szent Johanna gimi* sorozatával 2010 és 2013 között. Kitöltőim ezekben az években voltak tinédzserek, így ők voltak a sorozat olvasói célcsoportja. Azóta is a szerző újabb kiadott könyveinek hűséges olvasói maradtak.

Antoine de Saint-Exupéry *A kis herceg* című művét általános iskola alsó osztályában adják fel kötelező vagy ajánlott olvasmánynak. Hiába gyerekeknek szánt mű, kicsit éret-

tebb fejjel egész máshogy fogadja be az ember. Nem véletlen, hogy ketten is ezt olvasták utoljára, ráadásul egyikük német nyelven (bár valószínűleg nyelvtanulási szándékkal).

Szabó Magda ma Magyarország egyik legolvasottabb és legkedveltebb írója. Olyan műveket olvastak tőle a legtöbben, mint *Az ajtó* vagy a *Tündér Lala*.

Olvasás különböző platformokon

A szép- és szórakoztató irodalom nyomtatott könyvből való olvasásán kívül a digitális világban újabb és újabb eszközök jelennek meg, amelyeket olvasásra lehet használni. Az alábbi diagramban láthatjuk, hogy a hallgatók melyik olvasási felületet preferálták a legjobban.

Nyolcvanan, és így jóval a többség a hagyományos papíralapú felület mellett tette le a voksát, ami talán meglepő lehet a generációról élő közfelfogással ellentétben (miszerint a mai fiatalok nem olvasnak papíralapon). Az olvasók – az e-book előretörése ellenére is – továbbra is a papíralapú könyveket preferálják. Az emberek érzelmileg jobban tudnak kötődni a hagyományos könyvekhez, mint a képernyőn lévő szövegekhez. A könyv „szavahihetőbb”, ha valamilyen információ után akarnak keresni, a hagyományos könyvek hitelesebb forrásnak bizonyulnak. Papíralapú olvasásnál sokkal jobban tudnak koncentrálni az adott szövegre, mint a képernyős szövegekre, ahol nagyobb eséllyel tereli el valami a figyelmüket a szövegről.

Mindössze nyolcan vannak, akik laptopon, illetve számítógépen olvasnak szívesen. Miközben ezeken az eszközökön olvasnak, minden mást csinálhatnak, amit egyébként is szoktak, amikor számítógépeznek. Hallgathatják kedvenc zenéiket, chatelhetnek, olyan információknak, tényeknek nézhetnek utána az interneten, amelyekről épp a szövegekben olvasnak. Bár ha így tesznek, elterelődik a figyelmük, és ez elronthatja az olvasás élményét.

Öt-öt szavazatot kapott az e-book és az okostelefon. Mindkettőnek lehetnek előnyei: nem foglalnak sok helyet, könnyen hordozhatóak, kényelmes, egy eszközre több könyvet is le tudnak tölteni. Az e-book sokkal barátságosabb a szemnek elektronikus társaihoz képest, hiszen nem LCD-kijelzőn mutatja a szöveget, hanem e-papíron. Ez a fajta kijelző sokkal kíméletesebb a szemmel. Az okostelefonnal már más a helyzet. Nem csak a fényes kijelző a probléma, az apró betűk olvasása is megerőltető.

Összesen három fő szavazatával a legkevésbé kedvelt olvasási platform a tablet lett. A tableten való olvasásnak igen sok hátránya van. Egy amerikai kutatásból¹⁹ kiderül, hogyha elalvás előtt az emberek tableten olvasnak, sokkal rosszabbul alszanak, mint ha papíralapú szöveget olvasnának. A tablet sokkal fényesebben világít, mint egy e-könyv olvasó, és így fárasztja az ember szemét. Persze erre a problémára már kifejlesztettek különböző applikációkat mind tabletekre, mind laptopokra és okostelefonokra, de ezek nem teljesen oldják meg a szemet érintő káros hatások problémáját.

Egy másik kutatásban²⁰ 30 főtől kérdezték meg, hogy milyen eszközt használnak olvasásra. A válaszadók mind olvastak már monitoron és nyomtatott könyv formátumban is. Viszont az e-könyv olvasót csak két fő jelölte be, a többiek a hagyományos könyvformátumot preferálták. Ebből is látszik, hogy még mindig a hagyományos nyomtatott könyv a vezető a könyvpiacon. Továbbá kiderül a kutatásból az is, hogy a legjobb olvasási élményt a nyomtatott könyv adja, csak utána következik az e-könyv olvasó. A következtetés az, hogy továbbra is igény van a hagyományos könyvkiadásra és -kereskedésre. Igaz, hogy a fiatal korosztály nyitott az új elektronikus eszközök használatára, ugyanakkor továbbra

is a nyomtatott könyvhöz való ragaszkodás állapítható meg. Az elektronikus könyv a hagyományos könyv kiegészítése és nem helyettesítője.

A szakirodalom olvasása

Akár könyvolvasók, akár nem, egyetemen, főiskolán a tanulmányokhoz, vizsgákra való felkészülésekhez nem árt elővenni némi szakirodalmat. Arra kérdésre, hogy szokott-e a szakjához kapcsolódó szakirodalmat olvasni, a válaszadók 79 %-a felelt igennel, ami 81 főt jelent. 21 hallgató nem olvassa a szakjához tartozó irodalmat. Az Egészségtudományi Karon kis létszámában olvasnak hetente vagy hetente többször, inkább havonta, vagy annál ritkább olvasás figyelhető meg. A bölcsészhallgatók többféle időközönként, de olvasnak szakirodalmat. Náluk figyelhető meg a legmagasabb száma a hetente és a hetente többszöri olvasásnak. Egyedül erről a karról kerültek ki, akik biztosan olvasnak szakirodalmat. A legszembetűnőbb, hogy a Közgazdaságtudományi Karról kitöltők majdnem fele nem olvas szakirodalmat, akik igen, havonta vagy ennél ritkábban teszik ezt. Az MIK-n és a KPVK-n eléggé megoszlik az olvasások aránya, de elmondható, hogy a többség olvassa a szakirodalmat.

Olvasás a könyveken túl

Nap mint nap találkozunk könyveken és sajtótermékeken kívüli szövegekkel is. Az alábbi táblázatban láthatjuk, hogy milyen típusú szövegekkel találkozunk leggyakrabban egy nap során.

„Milyen típusú szövegeket olvasol egy nap?”		
1.	messenger üzenetek	95%
2.	e-mailek, rövid bejegyzések, hírek az interneten (pl. fórumbejegyzések, közösségi oldalak bejegyzései)	94%
3.	elektronikus sajtó	74%
4.	hosszabb szövegek az interneten (blogbejegyzés, honlapokon megjelenő cikkek, Wikipédia szócikkek stb.)	74%
5.	rövid elektronikus szövegüzenetek (pl. SMS, tweet, közösségi oldalakon lévő értesítések stb.)	73%
6.	papír-alapú, nyomtatott könyv	68%
7.	rövid nyilvános szövegek (pl. utcai reklámok, tömegközlekedési járműveken elhelyezett szövegek, plakátok és hirdetések, falfeliratok)	66%
8.	elektronikus könyv (számítógépen, okostelefonon, tableten, e-könyv-olvasón)	50%
9.	akciós újságok, szórólapok, egyéb promóciós anyagok stb.	40%
10.	papír alapú, nyomtatott sajtó	14%
11.	tájékoztató sávok televíziós műsorokban	9%
12.	hangoskönyv	4%

Erősen az élmezőnyben, 95 %-kal a messenger üzenet a legolvasottabb szövegtípus. A messenger legalapvetőbb célja a rövid, lényegretörő üzenetküldés formájában való emberi kapcsolattartás. A mobilinternetnek és a szabad elérésű wi-fi-nek köszönhetően az emberek már ezeket használják a telefonhívás vagy SMS helyett. Akár az utcán sétál, vagy a buszon ül az ember, biztosan hallja a mások kezéből vagy zsebeiből a messenger üzenetek jellegzetes pittyegését.

Csupán egy százalékkal maradtak le az e-mailek, rövid bejegyzések, hírek az interneten. Manapság minden fontos ügyet e-mailekben intézünk. Egy hallgatónak sem árt minden nap megnézni az e-mailjeit. Ezen keresztül értesülhet a hallgatói élet eseményeiről, itt kommunikálhat oktatóival, az elektronikus tanulmányi rendszer is ide küldi az üzeneteit. A közösségi oldalak bejegyzéseit is mindennap átböngésszük. Híreket olvashatunk ismerőseinkről, távol vagy közelünkben tartandó eseményekről szerezhetünk információkat, lájkolhatunk bejegyzéseket, képeket, eseményeket.

Az elektronikus sajtó, a hosszabb szövegek az interneten, az ebbe beletartozó blogbejegyzések, honlapokon megjelenő cikkek 74-74 %-ban olvasottak. Az elektronikus sajtóhoz képest a papíralapú, nyomtatott sajtó olvasása viszont csupán 14%-ot képvisel.

A kitöltők 68 %-a vesz könyvet a kezébe egy nap folyamán. A kitöltők fele olvas e-dokumentumot, akár számítógépen, okostelefonon, tableten, vagy e-könyv-olvasón.

66 százaléknak felkeltik a figyelmét az olyan rövid, nyilvános szövegek, mint az utcai reklámok szövegei, a tömegközlekedési járművekre helyezett szövegek, plakátok, hirdetések, falfeliratok. 40% olvas akciós újságot, szórólapot, vagy egyéb promóciós anyagot. A tájékoztató sávok televíziós műsorokban 9 százalékát az magyarázhatja, hogy egyre kevesebben néznek televíziót.

A hangoskönyv csupán 4 %-ot kapott. Népszerűtlenségének az lehet az oka, hogy jobban szeretik maguk elolvasni a könyveket, vagy nincs az életükben olyan egyedül, esetleg utazással töltött jelentős idő, amit hangoskönyvolvasással kívánnak tölteni. Pedig a hangoskönyveknek számos előnyük van. A mindennapi teendők, munka mellett nem biztos, hogy mindig jut idő a papírról való olvasásra. A hangoskönyvek segítségével lehetséges a házimunka vagy utazás, akár autózézés közben „elolvasni” egy könyvet. További érv mellette: egy tehetséges, kellemes hangú felolvasóval teljesen más élményt nyújt a mű, mintha magunk olvassuk el.

Az olvasás alkalmai

Arra a kérdésre, hogy mikor jut idejük az olvasásra a hallgatóknak, csupán 6 %-os eltéréssel többször olvasnak otthon, hétköznapi esténként, mint hétvégén. A legkevesebbet otthon, hétköznapi napközben olvasnak. Érdemes megjegyezni, hogy az „otthont” jelentheti számukra a kollégium, albérlet, vagyis a szálláshelyük.

A kitöltők kicsivel több mint fele jelölte csak a szünidőben, nyaraláskor, vagy az utazás közbeni olvasást. Ez azért érdekes, mert szívesebben olvasnak a hétköznapi estein, mint szünidejükben. A hétköznapi általában hektikusak egy hallgató életében, kevesebb idő jut a szórakozásra, pihenésre.

Bevallásuk szerint a hallgatók csak 10 %-ban olvasnak a könyvtárban, tehát kevesen használják ki a helyben olvasás lehetőségét, ami érdekes, hiszen a kari könyvtárban és a Tudásközpont könyvtárban azt látjuk, hogy rendszeresen ülnek ott tömegesen az olvasó-tanuló hallgatók. Egy hallgató úgy nyilatkozott, hogy szívesen olvas az iskolában órák között, vagy órák közben is.

Legkedvesebb művek és szerzők

Az olvasói ízlés tekintetében igen változatos válaszok érkeztek. Az összesített listán alig volt olyan szerző vagy mű, amelyet többen is említettek volna.

A férfiaknál és a nőknél is első helyen álló J. K. Rowling az abszolút kedvenc. Rowling az előző évek felméréseiben is előkelő helyet szerzett magának. A Harry Potter-széria

első kötetét 1999-ben adták ki, ugyanebben az évben születtek a legfiatalabb kitöltőim. A 21-29 évesek vallották Rowlingot kedvenc szerzőjüknek. A Harry Potter töretlen sikere az író nő zsenialitásának köszönhető, és nem utolsósorban a 2001-ben induló filmszériának és az azt övező marketingkampánynak is, amely évről-évre új filmekkel jelentkezett, ennek köszönhetően fenntartva az olvasói érdeklődést is.

A női hallgatók jóvoltából nyert Jane Austen jó helyezést. Az író nő különleges bájával (angolságával), könnyed stílusával és szerethető karaktereivel a klasszikus romantikus irodalom egyik legnagyobb alakja. A mai napig szívesen olvassuk hol humoros, hol szomorú történeteit. A tavalyi centenáriumi szintén kedvezhetett művei (újra)olvasásának.

Dan Brown neve elég sokszor előfordult a kutatásomban. Az író egyre népszerűbb *Robert Langdon* című könyvsorozata évről-évre új könyvekkel bővül.

A kedvenc művek és szerzők listája között nincs nagy különbség. J. K. Rowling, Jane Austen és Dan Brown mellett még Rejtő Jenőt jelölték kedvenc szerzőnek. A magyar irodalmat képviseli még a listán Kosztolányi Dezső.

A külföldi irodalmat képviseli Ken Follett, George R. R. Martin és Edgar Allan Poe.

2005-ben nagyot fordult a világ, amikor Stephenie Meyer megírta az *Alkonyat* sorozat első könyvét. Hatalmas volt a *Twilight*-ért való rajongás. Péterfi Rita 2010-es felmérésében Meyer igen jó helyezést ért el a legkedvesebb szerzők listáján,²¹ ennek ellenére az író nő neve már nem került fel az én listámra. A *Twilight* Saga helyett olyan Vörös Pöttyös sorozatok kerültek elő, mint Sarah J. Maas *Üvegtrón*, Cassandra Clare *A Végrez eréklyéi* és Jennifer L. Armentrout *Luxen* című művei. Ezek a szériák az *Alkonyat* után jelentek meg, és ahhoz hasonlóan a 14-18 éveseknek szóló regények. A kitöltők akkoriban ehhez a korosztályhoz tartoztak.

A korábbi évek kutatásaiban többször előfordult nagy nevek voltak: Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Gárdonyi Géza, vagy Petőfi Sándor. Ezek a klasszikus szerzők jelentős mértékben veszítettek népszerűségükből említők korábbi arányszámaihoz képest.

A listáimon szereplő legtöbb szerző a tömegkultúra nagy sztárja, ami arra bizonyíték, hogy a fiatalok manapság gyakran azt olvasnak, amit „menőnek” gondolnak.

A kedvenc szerzők és művek után olyan olvasmányokra kérdeztem rá, amelyek valamilyen hatással voltak a hallgatókra; emlékezetesek maradtak a számukra. Vannak olvasmányok, amelyek mély nyomot hagynak az emberek emlékezetében, legyen az pozitív vagy negatív élmény. Egy műnél többet is feltűntethettek, és még így is alig volt olyan mű, ami kettőnél többször szerepelt volna.

J. K. Rowling ismét első helyen áll a *Harry Potter*rel, hiszen ezek a könyvek a gyerekkor meghatározó olvasmányélményei. A *Pál utcai fiúk*kal megosztott második helyen áll *A Szent Johanna gimi* ifjúságiregény-sorozat a magyar kortárs író nőtől, Leiner Laurától. A könyvek 2010-2013 között jelentek meg, ekkor voltak ők a célkorosztály olvasói. Szintén a női olvasóknak köszönhető, hogy Jennifer L. Armentrout *Luxen* című Vörös Pöttyös fantasysorozata ezen a listán is jelen van.

Mind a nőknél, mind a férfiaknál feltűnnek az általános iskola alsós kötelező és ajánlott olvasmányai. Ezek a művek azok, amelyeket a legelső könyvélményeiknek tudhatnak be. A kötelező olvasmányok nagyban befolyásolhatják a tanulókat, hogy később milyen olvasóvá válnak, illetve milyen lesz a viszonyuk az olvasáshoz. Molnár Ferenc *A Pál utcai fiúk* című történetének szomorú végkifejletét, Móra Ferenc *A kincskereső kisködmön* szív-

szorító történetét nehéz elfelejteni. Külföldi kötelezőként felkerült a listára Antoine de Saint-Exupéry barátságáról és szeretetről szóló klasszikusa, *A kis herceg*.

Voltak olyan művek, melyek kétszer is előfordultak. Ilyen volt a férfiaknál a már sokszor említett szerző, Dan Brown és Robert Langdon sorozatának negyedik része, az *Inferno*. Dan Brown művei csavarosak, történeteiben mindig nagy a tét, így nem csoda, hogy mély nyomot hagy az emberek emlékezetében.

A női hallgatók körében népszerű volt például Cassandra Clare: *A végzet erekyéi*, Émile Ajar: *Előttem az élet*, Colleen McCullogh: *Tövismadarak*, Stephenie Meyer: *A burok*. A romantikusok mellett a krimi kapott még nagyobb szerepet: Stieg Larsson: *Millenium trilógia*, Böszörményi Gyula: *Ambrózy báró esetei*. A kötelező olvasmányok élményei jelentősen megtalálhatóak a nőknél. A listákon megjelent a 10. osztály filozofikus regénye, Voltaire-től a *Candide*, a 11. osztály kötelező olvasmánya, Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij *Bűn és bűnböjtése*, és a 12. osztályban kötelező, Mihail Bulgakov *A Mester és Margarita* című regénye.

A férfiak és a nők körében szintén egyszer-egyszer felbukkant Agatha Christie: *Tíz kicsi néger*, Csernus Imre: *A nő*, és *A férfi*, Dan Brown: *A Da Vinci-kód*, Darren Shan *Démonvilág*-sorozata, és az eddig még nem említett, bár közkedvelt J. R. R. Tolkien-től *A gyűrűk ura*.

A korábbi évek „kedvencei” Gárdonyi Géza: *Az egri csillagok*, Jókai Mór: *Az arany ember*, és másik regénye *A kőszívű ember fiai* az én listámra már nem kerültek fel.

A kedvelt műfajok és témák megoszlása

	Műfaj vagy téma	Százalékos megoszlás
1.	Fantasy	60%
2.	Romantikus	51%
3.	Klasszikus regények	44%
4.	Krimi	42%
5.	Kalandregények	36%
6-8.	Életrajzi Sci-fi Történelmi regények	31%
9.	Novella	30%
10.	Thriller	29%
11.	Ismeretterjesztő művek	27%
12.	Vers	25%
13.	Képregények	18%
14.	Mese	16%
15.	Horror	15%
16-17.	Hobbi Sport	12%
18.	Pszichológiai	3%

Az előző kérdésekben előkerült szerzők miatt már sejteni lehet, hogy melyek azok a műfajok és témák, amelyek a legkedveltebbek lehetnek, hiszen egy-egy szerzőről tudni lehet, hogy általában milyen témában és műfajban alkot.

Első helyen a fantasy szerepel kimagasló százalékos megoszlásban. A fantasyhoz kapcsolható szerzők: J. K. Rowling, George R. R. Martin és J. R. R. Tolkien.

Majd az előzőekben is feltűnt szerzők képviselői következtek olyan műfajokkal, mint romantikus, klasszikus regények, krimi, kalandregények.

A megkérdezettek kisebb arányban olvasnak életrajzi, sci-fi, történelmi regényeket, novellát, thrillert, ismeretterjesztő műveket. A versek helyett a zeneszövegeket részesítik előnyben. Szívesebben olvasgatják kedvenc zenéik dalszövegeit, mint egy verseskötetet. Pedig a vers egyik népszerűsítő fajtája a slam poetry egyre népszerűbb Magyarországon.

Sokkal kevesebben olvassák a következő műfajokat: képregény, mese, horror, hobbi és sport. Magyarországon nem eléggé elterjedt a képregény-kultúra, talán ennek tudható be népszerűtlensége. A hobbi és sport témájú könyveket általában a férfifolvasók részesítik előnyben, de ők is szívesebben olvasnak fantasyt vagy sci-fit.

Egyéb opcióként érkezett egy-egy válasz: a pszichológiai műveket többen is írták, s előkerültek még az említés szintjén a történelmi romantikus, erotikus, üzleti, szakmai könyvek, a kortárs magyar irodalom, webképregények, a filozófiai, disztópikus, keresztény művek.

Könyvbeszerezés

A megkérdezettek közül 75 fő szokott könyveket vásárolni. A kitöltők 26,5 %-a nem vásárol könyveket.

Ha belépnek a könyvesboltba, vajon tudják-e előre a hallgatók, hogy melyik könyvet szeretnék megvásárolni? Kíváncsi voltam arra, hogy mi alapján választanak olvasmányt maguknak, mi az, ami befolyásolja a választásukat.

A leginkább befolyásoló tényezőnek a könyv műfaját jelölték. Ezt magyarázhatja az, hogy vannak, akik a megszokott műfajokat kedvelik, ebben jártasabbak, tudják, hogy ezekben a témákban nem fognak csalódní, vagyis ők egy-egy műfaj megszállottjai.

A könyv címe illetve szerzője erősen befolyásolja a választást. Egy jó cím megragadja az ember figyelmét, felkelti az érdeklődést a mű iránt. A szerző esetében ugyanaz elmondható, mint a műfajnál is. Ha valakinél egyszer bevált egy szerző, az nagy valószínűséggel annak a könyveit fogja falni azután is.

A fülszöveg nagyon fontos a könyv megvásárlásának esetében. Ha már kezünkbe fogjuk a megvásárlandó könyvet, esetleg a szerző vagy a cím még nem taglózott le minket, a fülszöveg mentheti meg a könyvet a könyvesboltban ragadástól.

„Ne a borító alapján ítéld meg a könyvet”, ahogy mondani szokás, de azért mégis jólesik a szemnek egy szépen kialakított könyvborító. Ha kedves a szemnek, nagyobb érdeklődéssel veszi le az ember a polcra.

Az árat csupán 34% nevezte befolyásoló tényezőnek. Tehát inkább nem befolyásolja őket egy kiszemelt könyvnek az ára.

A megadott opcióikon kívül, egy üresen hagyott mezőbe írhatták a további döntésben segítő tényezőket. Sokan írták például az ajánlásokat, vagy az internetes olvasói értékeléseket. Legyen az ismerős vagy ismeretlen, a másik véleményére mindig lehet számítani.

Volt, aki a tartalom szerint választ, mást pedig a könyv első sora győz meg, hogy meg szeretné-e venni a könyvet.

Egyéb lehetőségként érkezett még a könyvadaptáció, vagyis, ha egy film egy könyv alapján készült, azt szívesen elolvasná.

Könyvbeszerzési források

Az alábbi táblázatban láthatjuk, hogy a hallgatók hol szerzik be könyveiket. Összevettem a 2010-es vizsgálat²² hogy kiderüljön, történt-e az évek során valami változás. Eszerint jelentősen megnőtt az online könyvvásárlás. Az évek előrehaladtával egyre fejlődik a technika, egyre több mindent lehet interneten keresztül vásárolni, így nem csoda, hogy az online vásárlás 8 év alatt majdnem kétszeresére nőtt. Persze, az online vásárlás egyik legnagyobb előnye, hogy nem kell elmenni a könyvesboltba. Vagyis otthonról nyugodtan ki tudja választani a kívánt olvasmányt, anélkül, hogy kitenné a lábát az ajtón. További előnye, hogy az interneten átláthatóbbak a választási lehetőségek. Ennek ellenére még mindig a könyvesbolti hálózatok üzletei a legkihasználtabb könyvvásárlási helyszínek. Sőt, aki online vásárol, gyakran választja a személyes átvételt, ami többnyire szintén egy könyvesbolt, ahol további böngészésre is van mód.

Az egyedi kis boltoknak és az antikváriumoknak csökkent a látogatottsága. Még mindig sokkal kevesebben vannak azok, akik szupermarketekben, benzinkutaknál, utcai vagy pályaudvari könyvespultoknál, vagy újságárusnál vásárolnak. Amennyiben könyvesboltban vásárolnak, kértem, hogy nevezzék meg, mely boltba járnak a legtöbbit.

A kitöltők fele a Libri említette a legtöbbször. A Libri színes és ötletes akciókat és szolgáltatásokat kínál a vásárlók számára. Ezek lehetnek rendezvények, könyvbemutatók is. Legutóbb, a Libri karácsonyi akciójában 1000 könyvet rejtettek el az országban. Kávézókban, színházakban, mozikban, éttermekben, vagy városi könyvtárak polcán találhattak a szerencsések egy-egy elrejtett könyvet. A második helyen a Líra áll. A Líra az Alexandra bolthálózat csődjét követően Magyarország legnagyobb könyvesbolt-hálózatává vált. Szerinte az országban több mint 90 boltot üzemeltetnek.²³ A harmadik helyen a 2017 elején bezárt Alexandra boltok állnak. Baranyában még Siklóson és Mohácson maradt boltjuk, az országban pedig további hét városban.²⁴ A Líra és a Móra Könyvkiadó átvette a könyvesboltokat, és Líra-Móra néven nyitotta újra azokat. Több válasz is érkezett, hogy „régiben az Alexandrába is jártam”, ezeket nem számítottam bele a szavazatokba.

Említésre került még a Kódex Könyvárúháza, a KELLO Könyvtárellátó Nonprofit Kft. boltja, amely egy szavazatot kapott.

Az otthoni könyvek

A kérdésre, hogy *Vannak-e a háztartásodban könyvek (tankönyveken kívül)?* a kimagasló többség, 98-an válaszolták, hogy igen, vannak, és csupán négyen vallották be, hogy nincsenek könyvek a tankönyveken kívül. A válaszokból nem derül ki, hogy a szálláshelyükön lévő könyveket, vagy az otthoni, az igazi családi könyvtárat tekintik a háztartásuk könyveinek.

Elégge megoszlik a háztartásokban lévő könyvek száma, főleg 51 és 300 db között. Érdekes, hogy a két véglet, az 50 alatti és 300 db feletti könyvbirtokosok vannak a legtöbben. Érdeemes lett volna még 300 és 500 db lehetőséget is megadni. Mindenesetre a többség jelentős számú könyvnek birtokosa. Többen őriznek olyan könyveket, amelyeket az idősebb generációk hagytak rájuk, s amelyeket valószínűleg sosem fognak elolvasni. Megért volna egy további kérdést, hogy olvassák is a birtokukban lévő könyveket, vagy csak őrizői, öröklői azoknak.

Sajtóolvasás

Sajtótermék olvasásra háromféle választ adhattak a hallgatók. A válaszadók majdnem háromnegyede online sajtót olvas (72,5%). A nyomtatott sajtó olvasása nem túl gyakori a hallgatók körében, csupán harmincötven jelölték be (34,3%), tizenkilenc hallgató pedig egyáltalán nem olvas semmilyen sajtóterméket (18,6%).

Az online sajtónak rengeteg előnye van: könnyen elérhető, ingyenes, percről percre olvashatjuk a friss cikkeket. Ahogy a bevezetésben is említettem, az interneten való olvasást a „szkennelő” vagy pásztázó olvasás jellemzi, vagyis a számunkra fontos információkat emeljük ki a szövegekből.

Hasonló az eloszlás a sajtótípusok között. Szívesebben folyóiratot olvasnak, időnként 31-en, 10-en pedig rendszeresen. Hetilapot és napilapot ritkán olvasnak. Inkább napilapot olvasnak nagyobb rendszerességgel, mint hetilapot.

Könyvtárhasználat

A könyvtári rendszer fontos intézménye a felsőoktatási könyvtár. Ezek a könyvtárak szolgálják ki a legjelentősebb könyvtárhasználói réteget, a hallgatókat és az oktatókat. A felsőoktatási könyvtárak fő célja, hogy a hallgatók szabadon hozzáférhessenek információkhoz, szakirodalomhoz, és ezek használatához színteret biztosítson. Ezeknek a könyvtáraknak a tanulás központjának kell lenniük, biztosítaniuk kell minden eszközt, szolgáltatást a tanuláshoz. A könyvtár szoros kapcsolatban áll az anyaintézményével, szolgáltatnia kell oktatási és kutatási céljait. Így lesz a könyvtár aktív szereplője a felsőoktatásnak.²⁵

A digitális forradalom hatására a könyvtárhasználati szokások is átalakulnak. Ennek ellenére a könyvtárak látogatottsága nem csökkent, hanem a könyvtárhasználat nőtt Magyarországon az utóbbi években.²⁶ Erre jó példa: a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 2010-ben még 23 ezer egyetemistát és főiskolai hallgatót tartott számon, 2015-ben pedig számuk már közel 30 ezer volt.²⁷

Az ember élete során a felsőfokú tanulmányainak idején járhat a legtöbbet könyvtárba. A szakirodalom feldolgozása, olvasása az egyetemi tanulmányokhoz elengedhetetlen. Hiszen nem minden található meg az interneten.

A könyvtári tagságra vonatkozó kérdés a következő volt: *Beiratkozott tagja vagy-e, vagy voltál-e tagja valamikor valamilyen könyvtárnak?* Erre a legtöbben az válaszolták, hogy jelenleg is tagok: egy könyvtárban (46,1%). 36,3% egynél több könyvtárban is tag. Tehát a hallgatók 82,4 százaléka könyvtári tag. 13,7 % nyilatkozott úgy, hogy most nem, de valamikor az volt. Négyen mondták azt, hogy soha nem voltak beiratkozva könyvtárban. Ez a kitöltők 3,9 %-a.

A könyvtári tagok pontosan fele, és ezzel a többség egy hónapnál ritkábban jár könyvtárba. Ezután következnek egész sokan azok, akik havonta látogatnak el. Hetente kilencen, hetente többször csupán öten.

A könyvtári szolgáltatások igénybevétele

A könyvtár több mint egy dokumentumkölcsonzó hely, a könyvtár a tanulás színtere. A könyvtáraknak a nap nagy részében rendelkezésére kell állniuk a hallgatóknak. Rugalmasnak kell lenniük, a vizsgaidőszakban tovább kell nyitva tartaniuk. A folyamatos munkafolyamatok segítésére, a kölcsönzések lebonyolításának támogatására rendelkezésre állnak az automata önkiszolgáló kölcsönzési és visszavételi eszközök. A felsőoktatási könyvtárak kölcsönzési rendjének alkalmazkodnia kell az anyaintézmény igényeihez.

Például a kötelező irodalomból nagyobb kölcsönözhető példányszámot kell tartania. A hallgatóknak nagy segítségére vannak az online hozzáférhető folyóiratok, elektronikus dokumentumok és a könyvtár által előfizetett adatbázisok, amelyeket saját gépeikről is el tudnak érni. A dokumentumok közötti eligazodásban segítségükre van a könyvtár online katalógusa is. A könyvtárnak helyben használati lehetőséget is kell nyújtania, s nyugodt környezetet kell biztosítania. Az olvasáshoz, tanuláshoz olvasótermeket és jó esetben tanulószobákat, a nagyobb kutatásokhoz kutatószobákat bocsát rendelkezésre. A hallgatók, oktatók, kutatók számára fontos szolgáltatás a szakirodalmi tájékoztatás is.²⁸

A következő táblázatban láthatjuk, hogy milyen könyvtári szolgáltatásokat vesznek igénybe a hallgatók.

	Könyvtári szolgáltatások	Említés
1.	Könyvkölcsönzés	88
2.	Hosszabbítás	70
3.	Könyvtár online katalógusa	45
4.	Könyvtári honlap, weboldal	33
5-6.	Elektronikus könyvtár, digitális gyűjtemény	31
	Wi-fi használata	31
7.	Helyben olvasás	29
8.	Irodalomkutatás	28
9.	Előjegyzés	25
10-11.	Fénymásolás	23
	Nyomtatás	23
12.	Adatbázisok használata	22
13.	Számítógép-használat	19
14-15.	Internetezés	16
	Távoli szolgáltatások (pl. online katalógus)	16
16.	Folyóirat-olvasás	13
17.	Rendezvénylátogatás	11
18-19.	Könyvtárközi kölcsönzés	10
	Más könyvtári dokumentum kölcsönzés (pl. folyóirat, videó, DVD)	10
20.	Más könyvtári dokumentum helyben használata (pl. hangoskönyv, videó, DVD)	9
21-23.	Felhasználóképzés (könyvtár által szervezett)	2
	Képzés (egyéb könyvtár által szervezett oktatás)	2
	Témafigyelés	2
24.	Zenehallgatás	1
25.	Helyismereti szolgáltatás	0

A többség a legalapvetőbb könyvtári szolgáltatásokat veszi igénybe: a könyvkölcsönzést és a kikölcsönzött könyvek hosszabbítását (a többit valószínűleg kevéssé is ismeri).

Könyves közösségi oldalak és blogok

Arra a kérdésre, hogy *Tagja vagy-e valamilyen könyves közösségi oldalnak?* 67-en nemmel, 35-en igennel válaszoltak. A 35-ből hárman férfiak.

A Moly.hu 2008 óta működő magyar könyves közösségi oldal, amely 205.600 taggal²⁹ rendelkezik. A kérdőívben 31-en írták, hogy a Moly tagjai. Csupán két férfi írta, hogy regisztrált az oldalon, ahogy Tóth Máté is írja tanulmányában:³⁰ az oldalon főleg női felhasználók vannak jelen.

Az oldal olyan funkciókat³¹ biztosít, amelyek minden könyvmoly hasznára válhatnak. Nyilván tudják tartani mit olvastak utoljára, mit olvasnak éppen. Magánkönyvtárat hozhatnak létre saját meglévő könyveikből, polcokra rendezhetik azokat. Várólistára tehetnek olyan könyveket, amelyeket el szeretnének olvasni, illetve kívánságlistára tehetik azokat, amelyeket meg szeretnének szerezni, vásárolni. Értékeléseket írhatnak, olvashatnak a művekről, így tudnak tájékozódni is, hogy mit érdemes elolvasni. A Moly közösségi térként is nagyszerűen működik, különböző zónákban írhatnak egymásnak (pl. Egyetemista, fősulis molyok, Pécsiek gyülekezete, Könyvtáros (szeretnék lenni, leszek, vagyok, voltam), de privát chat funkció is rendelkezésre áll a felhasználóknak. A tagok követhetik is egymást, így válhatnak egymás figyelőivé.

A Facebookon belül létrehozott könyves csoportok is igen népszerűek. A kitöltők a *Vörös Pöttyös csoportot*, és a *Vörös Pöttyös? Szeretem* nevezetű csoportokat nevezték meg. Ezekben a csoportokban – a címből is jól látszik – kifejezetten a Vörös Pöttyös könyvekről esik szó.

Olyan nagyobb könyves oldalakat említettek még, mint a Könyvmolyképző – amely elsősorban a fiatalokat célozza meg –, vagy a Goodreads, amely egy angol nyelvű könyves közösségi oldal.

Könyvekkel foglalkozó blogokból rengeteget találhatunk az interneten. Vannak a könyvblogger irást amatőr szinten űzők, akik tulajdonképpen saját olvasmányaikat ajánlják, de vannak sok követővel, olvasóval rendelkező bloggerek is, akiknek jobban számít a véleménye, ajánlása is. Megkérdeztem a kitöltőktől, hogy ők szoktak-e bármilyen könyvekkel foglalkozó blogot követni. 80 nem (78,4%), 21 igen érkezett (20,6%), illetve válaszlehetőségként még megadtam: igen, magam is vezetek egyet. Erre a válaszra egy informatikus könyvtáros felelt igennel.

Könyves rendezvények

Az utolsó kérdéseim a könyves rendezvényekkel voltak kapcsolatosak. A megkérdezettek közül 88-an nem járnak és 13-an járnak ilyen rendezvényekre. Kevesen válaszoltak igennel, véleményem szerint olyan megy el ilyen eseményekre, aki komolyan veszi a könyveket és az olvasást.

A legtöbben (8 hallgató) az író-olvasó esteket preferálják, hiszen ezek könnyen elérhetőek lehetnek számukra, a helyi könyvtáraknak pedig egyik fő programjuk az ilyen találkozók szervezése. Nem utolsósorban azért is vonzóak lehetnek számukra az ilyen események, mert az olvasók a kedvenc íróikkal találkozhatnak. A könyvbemutatók is ide sorolhatóak, öten jelölték be kedvelt rendezvénynek.

Szintén nyolc hallgató jelölte be a könyvfesztiválokat. Az Országos Könyvtári Napok, az Ünnepi Könyvhét és a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál négy-négy szavazatot kapott. A Gyermekkönyvnapok és a Gyermekirodalmi Fesztivál és Vásár egyet-egyet.

Kutatásomban az egyetemisták olvasási helyzetképét kívántam bemutatni, amelynek eredményeit reményeim szerint az egyetemi tanulmányaim befejezése után a munkába állásom alkalmával jól hasznosíthatom. Bár a vizsgálatot kis létszámú csoporttal végeztem, valószínű, hogy egy több résztvevővel elvégzett kutatás is hasonló eredménnyel járt volna. Öröm volt azt tapasztalni, hogy a kutatásban részt vett hallgatók az erre vonatkozó hiedelmekkel ellentétben igenis sokat olvasnak, és nemcsak a közösségi oldalak bejegyzéseit, blogokat vagy messenger üzeneteket, hanem főleg a papíralapú, hagyományos könyveket.

Jegyzetek

1. Részlet Kolbach Bettina, informatikus könyvtáros hallgató szakdolgozatából. Pécs: PTE KPVK Könyvtár- és Információtudományi Intézet, 2018. Konzulens: Béres Judit. Jelen cikk csak a legfontosabb eredményeket tartalmazza, helyhiány miatt nem szerepeltetjük a grafikonokat és az ábrák nagy részét.
2. Budapest: ELTE-BTK, Budapest: BKE, Eger: Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Szombathely: BDTFK, Debrecen: KLTE-TTK, Szeged: JATE, Pécs: JPTE, Gödöllő: GATE
3. Nagy Attila: Diplomagyár és/vagy értelmiségi képzés. Főiskolai és egyetemi hallgatók olvasási és kultúrája, könyvtárhasználati szokásai. Könyvtári Figyelő, 1998. (44. évf.) 3-4. sz. p. 432-443.
URL: http://epa.oszk.hu/00100/00143/00027/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_1998_3-4_432-443.pdf (2018. 02. 02.)
4. Debreceni Egyetem, Nyíregyházi Egyetem, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
5. Kóródi Márta, Herczegh Judit: Egyetemi és főiskolai hallgatók olvasásszociológiai vizsgálata három felsőoktatási intézményben. Educatio, 2006. (15. évf.) 2. sz. p. 406-416. URL: <http://folyoiratok.ofi.hu/educatio/egyetemi-es-foiskolai-hallgatok-olvasasszociologiai-vizsgalata-harom-felsooktatasi> (2018. 03. 16.)
6. Gereben Ferenc: Olvasás felsőfokon? Bemutatók az egyetemisták olvasáskultúrájáról. Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2007. (16. évf.) 1. sz. p. 21-26.
7. Péterfi Rita: A Harry Potter-nemzedék és a könyvek. A fiatalok olvasási és könyvvásárlási szokásairól 2010-ben. Budapest, Hatágú Síp Alapítvány, 2010.
8. Debreceni Egyetem, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola
9. Németh Nóra Veronika: Olvasni jó? Egyetemi hallgatók viszonya az olvasáshoz. Metszetek, 2013. (2. évf.) 4. sz. p. 33-53. URL: http://metszetek.unideb.hu/files/201304_03_nemeth.pdf (2018. 02. 04.)
10. Egervári Dóra: A másodlagos digitális megosztottság enyhítésének modellje. Az információs műveltség komplex fejlesztési lehetőségei [doktori disszertáció]. Budapest, ELTE Irodalomtudományi Doktori Iskola Könyvtártudományi Program, 2014. p. 54-55. URL: <http://doktori.btk.elte.hu/lit/egervaridora/diss.pdf> (2018. 03. 30.)
11. Péterfi Rita: A Harry Potter-nemzedék és a könyvek. A fiatalok olvasási és könyvvásárlási szokásairól 2010-ben. Budapest, Hatágú Síp Alapítvány, 2010.
12. Tóth Máté: Könyvtárhasználat. Információkeresés egy országos reprezentatív felmérés eredményei (kézirat). 2017.
13. Gereben Ferenc: Könyv, könyvtár, közönség. A magyar társadalom olvasáskultúrája olvasás- és könyvtárszociológiai adatok tükrében. Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 1998.

14. Gereben Ferenc, Nagy Attila: Nemi szerepek és olvasási szokások Kultúra és közösség, 1984. (11. évf.) 3. sz.
 15. Bujdosóné Dani Erzsébet: Neumann kontra Gutenberg-galaxis? Könyv és Nevelés, 2012. (14. évf.) 4. sz. URL: <http://folyoiratok.ofi.hu/konyv-es-neveles/neumann-kontra-gutenberg-galaxis> (2018. 03. 23.)
 16. Állam- és Jogtudományi Kar, Általános Orvostudományi Kar, Bölcsészettudományi Kar, Egészségtudományi Kar, Közgazdaságtudományi Kar, Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar, Műszaki és Informatikai Kar, Természettudományi Kar
 17. Gereben Ferenc: Könyv, könyvtár, közönség: A magyar társadalom olvasáskultúrája olvasás- és könyvtárszociológiai adatok tükrében. Országos Széchényi Könyvtár, Budapest, 1998. p. 47.
 18. Eredeti megjelenés: 2017 vége, magyar megjelenés: 2018 eleje.
 19. Bolcsó Dániel: Tényleg nem hagy aludni az e-könyv? Index. URL: http://index.hu/tech/2015/02/22/tenyleg_nem_hagy_aludni_az_e-konyv/ (2018. 02. 15.)
 20. Prokai Piroska, Kovács Georgina: Átalakulóban az olvasási szokások - e-könyv. Elektronikus Periodika Archívum és Adatbázis. p. 15. URL: http://www.epa.hu/00800/00892/00050/pdf/EPA00892_magyar_grafika_2011_4_14-17.pdf (2018. 03. 11.)
 21. Péterfi Rita: A Harry Potter-nemzedék és a könyvek. A fiatalok olvasási és könyvvásárlási szokásairól 2010-ben. Budapest, Hatágú Síp Alapítvány, 2010. p.18.
 22. Péterfi Rita: A Harry Potter-nemzedék és a könyvek. A fiatalok olvasási és könyvvásárlási szokásairól 2010-ben. Budapest, Hatágú Síp Alapítvány, 2010. p. 29.
 23. <https://www.lira.hu/hu/bolthalozat> (2018. 03. 15.)
 24. <https://alexandra.hu/boltok> (2018. 03. 15.)
 25. Varga Katalin: A felsőoktatási könyvtár. In: Könyvtárosok kézikönyve. 3. köt. Szerk. Horváth Tibor, Papp István. Budapest, Osiris, 2001. p.135-143.
 26. Sipos Anna Magdolna: Könyvtári reneszánsz. Könyvtárak az információs társadalomban 2.0. [Bp.], Ventus Libro Kiadó, 2016. p. 77-79.
 27. Szalai Laura: Továbbra is szeretünk bibliotékába járni. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban egyre több a fiatal olvasó. Magyar idők. 2016. március 7., p. 4. URL: <http://magyaridok.hu/belfold/tovabbra-szeretunk-bibliotekaba-jarni-435475/> (2018. 03. 11.)
 28. Varga Katalin: A felsőoktatási könyvtár. In: Könyvtárosok kézikönyve. 3. köt. Szerk. Horváth Tibor, Papp István. Budapest, Osiris, 2001. p. 149-153.
 29. <https://moly.hu/rolunk> (2018. 03. 15.)
 30. Tóth Máté: A Moly.hu mint virtuális találkozóhely. Tudományos és műszaki tájékoztatás, 2011. (58. évf.) 8. sz. p. 336. URL: http://tmt-archive.omikk.bme.hu/show_news.html?id=5534&issue_id=529.html (2018. 02. 20.)
 31. <https://moly.hu/sugo/alapok> (2018. 03. 15.)
-
-